

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПАТ “ЗАВОД “ТЕМП”

Визначено сутність капіталу та його роль у формування майнової бази підприємства. Висвітлено характеристики капіталу підприємства, які віддзеркалюють різноманітність форм його прояву та джерел фінансування, що дозволить зосередитися на певних аспектах його формування та використання у відповідності до цілей дослідження та напрямів вкладення при реалізації стратегії й тактики функціонування підприємства. Проаналізовано особливості формування капіталу ПАТ “Завод “ТЕМП”. Охарактеризовано структуру капіталу ПАТ “Завод “ЕМП” Проаналізовано оптимізацію структури капіталу підприємства та сформульовано пропозиції щодо покращення.

Ключові слова: капітал, фінансові ресурси, структура капіталу, власний капітал, зареєстрований капітал, нерозподілений прибуток, непокритий збиток, дохід, управління капіталом.

O. O. RADETZKA, M. A. GODLEWSKA
Khmelnitsky National University

FEATURES OF FORMATION CAPITAL PAT “PLANT “TEMP”

Abstract – This article explains the purpose of capital and its role in the formation of base property company. Deals with characteristics of equity companies that reflect the diversity of its manifestations and sources of funding, which will focus on certain aspects of its development and use in accordance with the objectives and research areas of investing in the implementation of the strategy and tactics of the enterprise. The features of capital formation PAT “Plant “TEMP”. Determined that the Company's capital management is aimed at addressing the following main objectives: the formation of a sufficient amount of capital that will ensure the continuity of the production process and the necessary economic development of the company; optimization of capital allocation generated by activity and areas of use; providing conditions to maximize return on equity at the planned level of financial risk; minimization of financial risk associated with the use of capital, with the planned level of its profitability; ensure continued financial balance of the company during its development; Ensuring adequate financial control over the company from its founders; provide sufficient financial flexibility of the enterprise; optimization of capital turnover; providing conditions for timely reinvest capital in order to reduce the financial cycle and providing liquidity to its various elements. The characteristic structure of the capital of PAT “Plant “TEMP”. Analyzed the optimization of capital and propositions for improvement.

Key words: capital, financial resources, capital structure, equity, registered capital, retained earnings, accumulated deficit, income, money management.

Вступ. На сучасному етапі розвитку економіки України відбулися зміни в умовах функціонування підприємств, а саме в порядку формування й використання їхніх фінансових ресурсів. В зв'язку з цим суттєво змінилися механізми фінансування діяльності підприємств. У результаті, з'явилося багато питань щодо управління капіталом підприємств як певною сукупністю його фінансових ресурсів.

Капітал – є невід'ємною частиною здійснення фінансово-виробничого циклу, його визначальним чинником та рушієм розширеного відтворення, що обумовлює необхідність дослідження значної кількості характеристик капіталу підприємства, які віддзеркалюють різноманітність форм його прояву та джерел фінансування, що дозволить зосередитися на певних аспектах його формування та використання відповідно до цілей дослідження та напрямів вкладення при реалізації стратегії й тактики функціонування підприємства. У процесі здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства капітал використовують як інвестиційний та виробничий ресурс і при цьому він виступає носієм чинників ризику та ліквідності, а також носієм аналітичної інформації з метою управління підприємством на основі кругообігу капіталу та є базовим елементом для прийняття управлінських рішень щодо ефективного його використання в господарській діяльності.

Капітал забезпечує не тільки виробничий процес, а й є важливим визначальним чинником ефективності діяльності підприємств та є джерелом досягнення конкурентних переваг як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках, завдяки раціональному управлінню.

Слід зазначити, що управління капіталом підприємства скероване на вирішення таких основних завдань [4]: формування достатнього обсягу капіталу, що забезпечить безперервність процесу виробництва та необхідні темпи економічного розвитку підприємства; оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання; забезпечення умов досягнення максимальної доходності капіталу при запланованому рівні фінансового ризику; забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при запланованому рівні його доходності; забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку; забезпечення достатнього рівня фінансового контролю над підприємством з боку його засновників; забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства; оптимізація обороту капіталу; забезпечення умов для своєчасного реінвестування капіталу з метою скорочення фінансового циклу та забезпечення ліквідності різних його елементів.

Широке коло питань, пов'язаних із дослідженням сутності капіталу підприємства, його основним функціям та формам висвітлено у працях таких науковців, як Ареф'єва О.В., Белоліпецький В., Бланк І.О., Брігхем Ю.Ф., Бурдье П., Воробйов Ю.М., Грیشнова О.А., Коулмен Дж., Загородна О.М., Ковальов В.В., Коробов М.Я., Коротков Є., Крейніна М.Н., Лахтіонова Л.А., Мних Є.В., Опарін В.М., Попович П.Я. та ін.

Основна частина. З погляду фінансового управління капітал визначається як частина фінансових ресурсів, що задіяна у виробничо-господарській діяльності підприємства. Відповідно капітал підприємства з погляду фінансового управління привірюється до фінансових ресурсів підприємства, що використовуються у процесі виробничо-фінансової діяльності з метою отримання доходу, прибутку.

Створення та подальше функціонування підприємства не можливе без формування власного капіталу, що визначається як вартість чистих активів підприємства, яка “розраховується як різниця між вартістю майна підприємства та його зобов’язаннями” [1, с. 154].

На сьогодні не стійке фінансове становище в країні, постійне зростання цін збільшує видатки підприємств, що призводять до виникнення зобов’язань. Такі витрати спричиняють нестачу власного капіталу та призводять до залучення позикових коштів у якості фінансової підтримки з метою стабілізації фінансового середовища підприємства. Таким чином, позиковий капітал виступає частиною вартості майна підприємства, що формується за рахунок зобов’язань, які мають бути погашені в майбутньому [3, с. 102–103].

Для успішної, рентабельної роботи підприємства, для забезпечення високого рівня його конкурентоспроможності, а також для забезпечення фінансової стійкості на підприємстві більшу частку фінансових ресурсів повинен становити власний капітал. Для кредиторів така ситуація є більш прийнятною, оскільки вона характеризує надійність підприємства, тобто знижує ризик неповернення боргів. Проте рівень доходності за даної стратегії зазвичай не є високим. Така ситуація викликана тим, що зазвичай, на практиці, ефективність використання позикових коштів вища ніж власних [2, с. 177]. Якщо ж на підприємстві значну частину фінансових ресурсів складають залучені засоби, така ситуація може значно ускладнювати його фінансову діяльність, оскільки потребує додаткових витрат на сплату кредиторської заборгованості та, як результат, зменшує ліквідність балансу підприємства. Також у такому випадку може відбутися різке зменшення джерел фінансування в майбутньому періоді. Загроза зменшення стосується як позикових коштів, що може бути обумовлено високим ризиком вкладання, так і власних коштів – в результаті їх “проїдання”. Тож, збільшення частки позикових коштів в структурі капіталу підприємства підвищує ступінь його фінансових ризиків. Якщо ж на підприємстві значну частину фінансових ресурсів складають залучені засоби, така ситуація може значно ускладнювати його фінансову діяльність, оскільки потребує додаткових витрат на сплату кредиторської заборгованості та, як результат, зменшує ліквідність балансу підприємства. Також у такому випадку може відбутися різке зменшення джерел фінансування в майбутньому періоді. Загроза зменшення стосується як позикових коштів, що може бути обумовлено високим ризиком вкладання, так і власних коштів – в результаті їх “проїдання”. Тож, збільшення частки позикових коштів в структурі капіталу підприємства підвищує ступінь його фінансових ризиків [1, с. 156–157].

Обсяг власного капіталу залежить від фінансових можливостей підприємства та обраної ним політики щодо структури капіталу. Відповідно процес та порядок формування власних коштів підприємства залежить як від виду діяльності суб’єкта господарювання, так і від завдань управління ним та напрямкам його оптимізації.

Структура власного капіталу підприємства змінюється з кожним звітним періодом. Його збільшення є результатом ефективної господарської та фінансової діяльності й найбільше цікавить власників підприємства, тому що свідчить про зростання майна, яке їм належить.

Структура капіталу – це співвідношення різних джерел, власних і позикових коштів у пасиві підприємства. Так при використанні підприємством власного капіталу, воно не зобов’язане регулярно та в попередньо визначених сумах робити виплати. При використанні позикового капіталу, як короткотермінова так і довготермінова заборгованості повинні бути сплачені незалежно від фінансового стану підприємства і в попередньо обумовлених сумах (проценти та борг) і у визначений час [4].

Власний капітал є основою для початку й продовження господарської діяльності будь-якого підприємства, одним із найважливіших показників, оскільки виконує функції джерела довгострокового фінансування, забезпечення кредитоспроможності підприємства, джерела фінансування ризику, забезпечення самостійності й влади організаторів бізнесу, бо, крім статутного, пайового капіталу, до нього ще входить і додатковий, резервний капітал та нерозподілений прибуток.

В сучасних умовах структура капіталу є тим фактором, який здійснює безпосередній вплив на фінансовий стан підприємства – його платоспроможність та ліквідність, розмір доходу, рентабельність діяльності. Капітал є основою діяльності кожного підприємства, тому своєчасний і повний аналіз його дозволяє отримати нові характеристики об’єкта та застосувати обґрунтоване управлінське рішення, що веде до досягнення мети діяльності підприємства.

З 1.01.2013 р. відбулися зміни щодо основних форм фінансової звітності. Так, власний капітал у балансі відображається у першому розділі пасиву “Власний капітал” і включає в себе такі статті: зареєстрований капітал, капітал в дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал і вилучений капітал.

На рис. 1 представлена оцінка структури капіталу ПАТ “Завод “ТЕМП” за 2011–2013 рр. Аналіз, рисунок показує, що протягом 2011–2013 рр. ПАТ “Завод “ТЕМП” отримало непокритий збиток в сумі 2206 тис. грн, який не сприяє збільшенню суми власного капіталу та розширенню фінансово-господарської діяльності підприємства. В зв’язку з цим, у підприємства з’явилась потреба у додаткових коштах аби покращити свою

господарську діяльність. Саме цими коштами виступають кредити банків. Здатність підприємства вдало здійснити управління позиковими коштами дозволить йому покрити негативний фінансовий результат й отримати дохід.

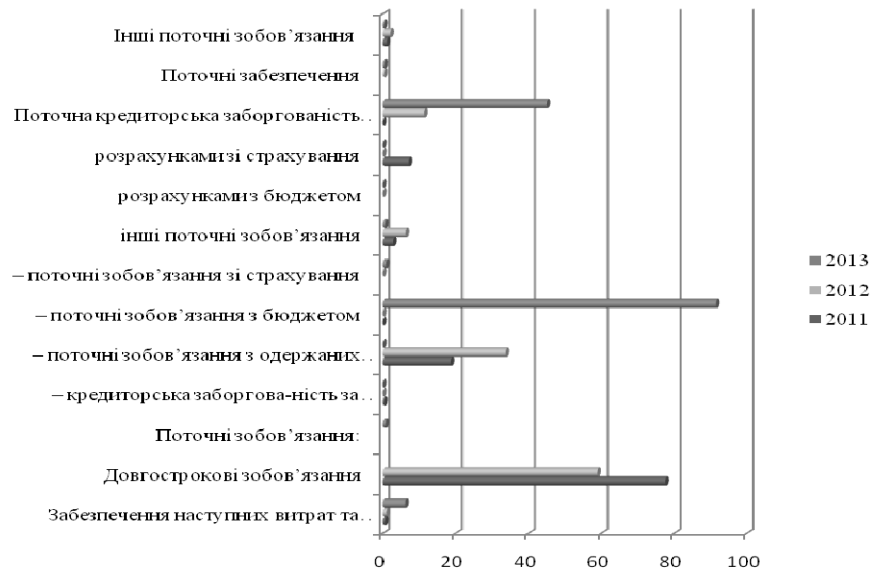

Рис. 1. Структура та склад капіталу ПАТ "Завод "ТЕМП" за 2011–2013 рр.

Позиковий капітал – це капітал, що залучається підприємством з боку у виді кредитів, фінансової допомоги, сум, отриманих під заставу, й інших зовнішніх джерел на конкретний термін, на визначених умовах під які-небудь гарантії.

Використання позикових коштів дає можливість приросту рентабельності власного капіталу, але негативно впливає на фінансову стійкість підприємства. Все ж використання позикових коштів є важливим питанням для ТОВ "Завод "ТЕМП" та потребує виваженого підходу до визначення потреби в них, вибору їх джерел та обсягів залучення. У випадку залучення позикового капіталу підприємство виграє на тому, що відрахування відсотків зменшує виплату податків підприємства, тим самим утворюється податковий щит. Також зручно використовувати позиковий капітал коли вся грошова маса знаходиться в оброті, брак коштів вирішується за допомогою кредитів. І нарешті залучення позикового капіталу це змога підприємства розділити ризик господарської діяльності з позичальниками.

Залучення позикових засобів – досить поширена практика. З одного боку, це чинник успішного функціонування підприємства, сприяючий швидкому подоланню дефіциту фінансових ресурсів, який свідчить про довір'я кредиторів і забезпечує підвищення рентабельності власних засобів. За допомогою залучення позикових коштів підприємство може підвищити коефіцієнт фінансової рентабельності діяльності підприємства, який буде вище показника економічної діяльності підприємства, завдяки цьому економічна рентабельність власного капіталу підвищується, тобто для початку господарської діяльності власникам не потрібно вкладати такий об'єм своїх коштів який потребує створення бізнесу.

Величина та ефективність використання позикових засобів – одна з головних оцінних характеристик ефективності управлінських рішень. Не дивлячись на платність кредиту, його використання забезпечує підвищення рентабельності підприємства. При аналізі ефективності використання власного та позикового капіталу необхідно приділити величезну увагу кредиторській заборгованості: її складу, структурі та динаміці, а також її оборотності [1, с. 26]. Сучасні умови господарювання та рівень конкуренції потребує від підприємств підвищення ефективності їх діяльності, яка визначає здатність підприємств до фінансового виживання. Ефективність управління капіталом значною мірою залежить від вибору методів та методичних підходів до оптимізації та формуванні структури капіталу.

Висновки. Обсяги та склад фінансових ресурсів залежать від роду діяльності підприємства, від його розміру, а також від обсягів його виробництва. Наявність фінансових ресурсів у необхідному обсязі, їх ефективне використання визначають платоспроможність, фінансову стійкість, ліквідність підприємства.

Проблемними питаннями для підприємств виступають ті, що пов'язані з формуванням власного капіталу, залученням позикового капіталу, що вимагає оцінки раціональності їх співвідношення. Тому перед підприємством постає завдання ефективності формування та використання ресурсів, пошуку резервів збільшення власних фінансових ресурсів для забезпечення роботи підприємства в цілому.

Література

1. Борнос В. Г. Формування механізму оптимізації структури капіталу та його вплив на фінансовий потенціал підприємства / В. Г. Борнос // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 3, т. 1. – С. 154–166.

2. Мельник М. М. Теоретико-методичні засади оцінки ефективності фінансової діяльності корпорацій / М. М. Мельник, Н. В. Бичкова // Економічний вісник університету. – 2011. – № 17 (2). – С. 176–184.
3. Пойда-Носик Н. Н. Оцінка ефективності й оптимізація структури капіталу в системі фінансової безпеки підприємства / Н. Н. Пойда-Носик, Л. В. Петришинець // Фінанси України. – 2010. – № 10. – С. 100–112.
4. Семенов Г. А. Оптимізація структури капіталу підприємства [Електронний ресурс] / Г. А. Семенов. – Режим доступу: [http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2010_4/file s/EC410_3 5.pdf](http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2010_4/file_s/EC410_3_5.pdf).

References

1. Boronos V. H. Formuvannia mekhanizmu optymizatsii struktury kapitalu ta yoho vplyv na finansovyi potentsial pidpriemstva / V. H. Boronos // Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky. – 2010. – № 3, t. 1. – S. 154–166.
2. Melnyk M. M. Teoretyko-metodychni zasady otsinky efektyvnosti finansovoi diialnosti korporatsii / M. M. Melnyk, N. V. Bychkova // Ekonomichnyi visnyk universytetu. – 2011. – № 17 (2). – S. 176–184.
3. Poida-Nosyk N. N. Otsinka efektyvnosti y optymizatsiia struktury kapitalu v systemi finansovoi bezpeky pidpriemstva / N. N. Poida-Nosyk, L. V. Petryshynets // Finansy Ukrainy. – 2010. – № 10. – S. 100–112.
4. Semenov H. A. Optymizatsiia struktury kapitalu pidpriemstva [Elektronnyi resurs] / H. A. Semenov. – Rezhym dostupu : [http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2010_4/file s/EC410_3 5.pdf](http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2010_4/file_s/EC410_3_5.pdf).

Надіслана/Written: 29.05.2014 р.

Надійшла/Received: 1.06.2014 р.

Рецензент: д.е.н., проф. М. П. Войнарченко